

# İTOSAM



İSTANBUL TİCARET ODASI  
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK  
EKONOMİ BÜLTENİ  
**21 KASIM** 2025

# Ekonomide Son Geliřmeler

- 03 UNCTAD: KÜRESEL TİCARET
- 04 GARTNER: İK ÖNCELİKLERİ
- 05 TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ
- 07 YURT DIşI ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ
- 09 FİNANSAL HİZMETLER GÜVEN ENDEKSİ
- 10 KONUT FİYAT ENDEKSİ
- 11 İşGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ
- 12 İşGÜCÜ GİRDİ ENDEKSLERİ

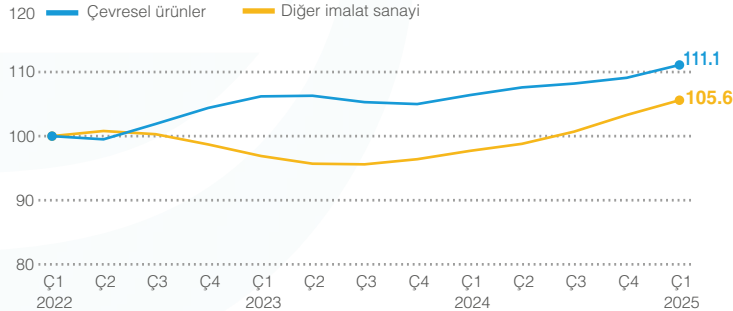
# “Temiz Enerji Teknolojileri Ürünlerde Çeşitlenme Sağlayarak İhracat Artışını Destekleyebilir”

Ülkelerin uyguladığı ticaret politikaları, yenilenebilir enerji teknolojilerine erişimi kolaylaştırarak düşük karbonlu ekonomilere geçişte stratejik bir güç olarak değerlendiriliyor. Uygulanan ticaret politikalarıyla, temiz teknolojilere erişimdeki maliyetler düşürülebilir. Güneş ve rüzgâr teknolojileri ile bileşenlerinin ticareti, diğer endüstriyel ürünlerden daha hızlı büyüyor.

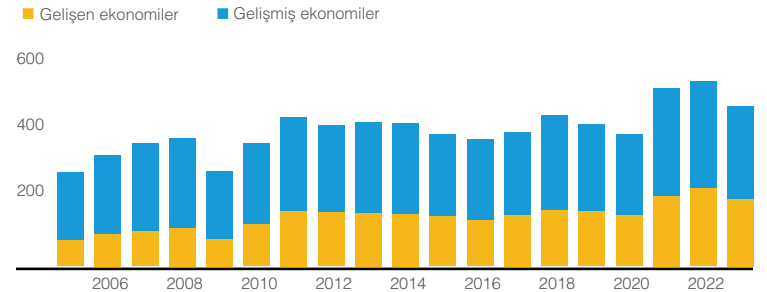
2021 yılında biyoçeşitliliğe dayalı ürünler gibi çevresel olarak tercih edilen ürünlerin ihracatı 3,7 trilyon dolara ulaştı. 2023 yılında plastik dışı ikame ürünlerinin küresel ihracatı toplam 485 milyar dolar olarak gerçekleşti. Gelişmekte olan ülkeler bu ihracata %42 oranında katkı sağlayarak yıllık ortalama %5,3'lük güçlü bir ihracat büyümesi kaydetti. Çevresel ürünlerin ihracatında 2024 yılında 2 trilyon dolara ulaşarak küresel imalat ihracatının %14'ünü oluşturdu.

Gelişmekte olan ülkelerin, özellikle çevresel açıdan tercih edilen ürünlerin üretimi ve ihracatında olmak üzere, bu yeni fırsatların bazılarında karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu görülüyor. Ülkelerin ticaret, sanayi ve iklim politikalarının uyumlaştırılması düşük karbonlu sektörlerde yeni fırsatların ortaya çıkmasına ve rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlarken yenilenebilir enerji, sürdürülebilir tarım ve döngüsel ekonomi modelleri gibi alanlarda sürdürülebilir değer zincirleri geliştirilebilir.

## Çevresel Mal Ticaretindeki Büyüme



## Plastik Dışı İkame Ürünlerin\* Küresel İhracatı



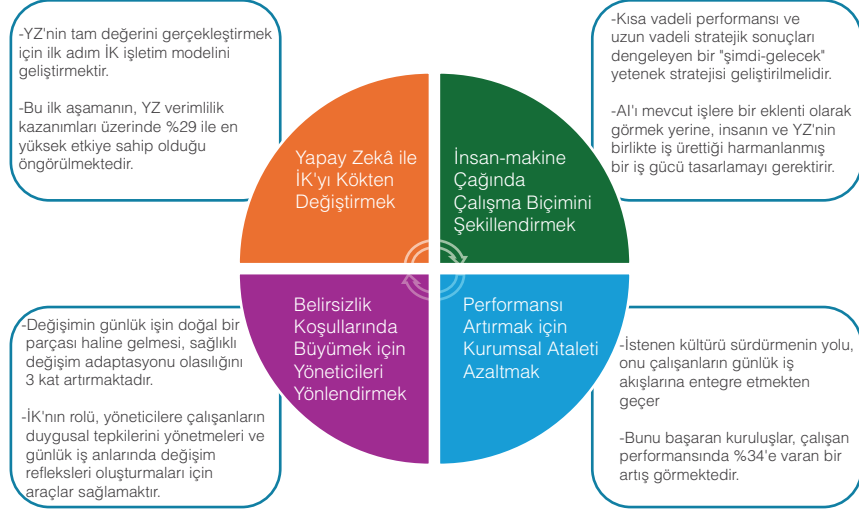
\*Plastik dışı ikame ürünler: Petro-kimya bazlı plastikler yerine kullanılan, çevreyle daha uyumlu biyolojik olarak geri dönüştürülebilir nitelikteki alternatif malzemelerden oluşur.

# “2026’da İK’nın En Büyük Önceliği Yapay Zekâ Destekli İş Gücü Dönüşümü Olacak”

Gartner’ın 2026 İnsan Kaynakları Öncelikleri Raporu, şirketlerin hızla değişen teknoloji dinamikleri karşısında “insan-makine ortaklığına” dayalı yeni bir iş gücü modeline geçiş yaptığını gösteriyor. Gartner, 23 sektörden ve 4 küresel bölgeden toplam 426 İK yöneticisinden elde ettiği içgörüler doğrultusunda, 2026 yılı için İK yöneticilerinin dört temel önceliğini belirledi. Buna göre İK yöneticilerinin birinci önceliği, yapay zekâyı İK süreçlerinin merkezine yerleştirerek kurumsal verimliliği artırmak. Şirketlerin büyüme ve maliyet baskısı arasında sıkıştığı bu dönemde, İK departmanları yalnızca işe alım ve çalışan deneyimi gibi klasik fonksiyonları değil; yetenek tasarımı, dijital İK ürün geliştirme, otomasyon ve kültür yönetimi gibi daha geniş bir dönüşüm alanını üstleniyor.

Araştırma ayrıca, yapay zekâ çağında başarılı dönüşümün kritik unsurlarından birinin çalışan katılımı olduğunu vurguluyor. Geleneksel dönüşüm projelerinde çalışanların sadece %2’si sürece dâhil ediliyor; ancak Gartner’a göre çalışan katılımı %7’nin üzerine çıktığında başarılı dönüşüm ihtimali iki kat artıyor. En yüksek performans gösteren şirketler ise çalışanlarının %21-30’unu aktif biçimde dönüşüm girişimlerine dahil ediyor. Rapora göre 2026’da öne çıkacak diğer kritik alanlar ise: “insan-makine iş birliğinin şekillendirilmesi”, “belirsizlik dönemlerinde yöneticileri yönlendirmek” ve “kültürel ataleti durdurarak performansı artırmak”.

## İK Yöneticileri için 2026’nın 4 Stratejik Önceliği

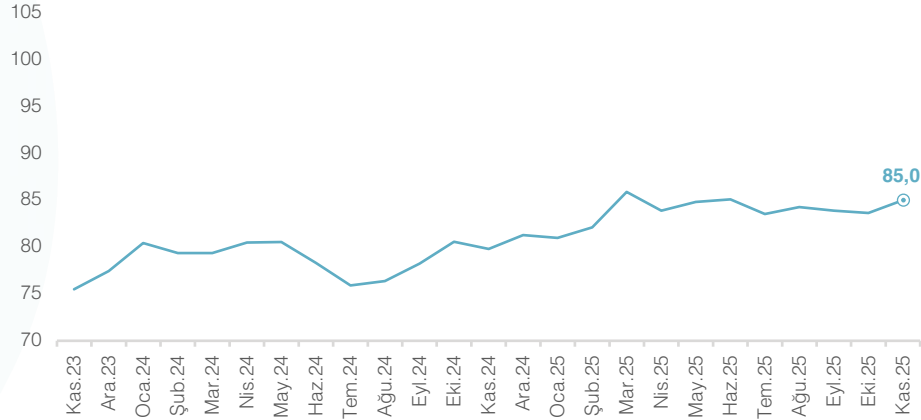


Kaynak: Gartner, Top HR Trends and CHRO Priorities for 2026

## “Tüketici Güven Endeksinde Aylık %1,6 Artış Gerçekleşti”

Ekim ayında 83,6 olan tüketici güven endeksi, bir önceki aya göre %1,6 oranında artış göstererek Kasım’da 85,0 seviyesine yükseldi. Böylece endeks, 2024 yılı Ocak-Kasım dönemi ortalaması (79,0) ile 2025 yılının aynı dönemine denk gelen ortalamanın (83,9) üzerinde performans gösterdi.

Tüketici Güven Endeksi



Kaynak: TÜİK

## “Hanenin Maddi Durum Beklentisinde Aylık %1,9 Artış”

Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi bir önceki aya göre %1,9 artarak 84,2 kaydetti. Gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi ise bir önceki aya göre %0,9 puan artışla %105 seviyesinde gerçekleşti.

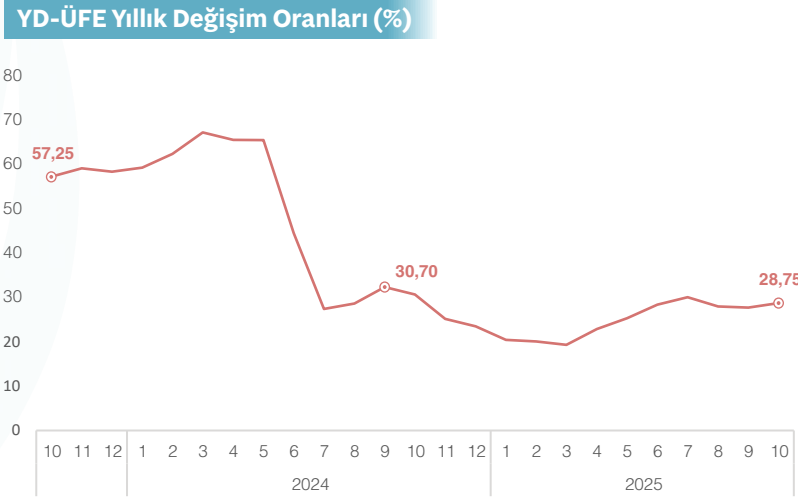
### Tüketici Güven Endeksi Alt Endeksleri ve Değişim Oranları, Kasım 2025

|                                                                              | Endeks      |             | Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%) |            |
|------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|---------------------------------------|------------|
|                                                                              | Ekim        | Kasım       | Ekim                                  | Kasım      |
| <b>Tüketici Güven Endeksi</b>                                                | <b>83,6</b> | <b>85,0</b> | <b>-0,3</b>                           | <b>1,6</b> |
| Mevcut Dönemde Hanenin Maddi Durumu                                          | 67,7        | 69,6        | -0,1                                  | 2,7        |
| Gelecek 12 Aylık Dönemde Hanenin Maddi Durum Beklentisi                      | 84,2        | 85,7        | 0,2                                   | 1,9        |
| Gelecek 12 Aylık Dönemde Genel Ekonomik Durum Beklentisi                     | 78,6        | 79,6        | 0,7                                   | 1,3        |
| Gelecek 12 Aylık Dönemde Dayanıklı Tüketim Mallarına Harcama Yapma Düşüncesi | 104,0       | 105,0       | -1,6                                  | 0,9        |

Kaynak: TÜİK

## “YD-ÜFE’de Yıllık %28,75’lik Artış”

Ülke içerisinde üretimi yapılan ve yurt dışına satışı konu olan ürünlerin üretici fiyatlarındaki değişimi gösteren YD-ÜFE ekim ayında bir önceki aya göre %0,90, bir önceki yılın aynı ayına göre %28,75 oranında artış gösterdi.

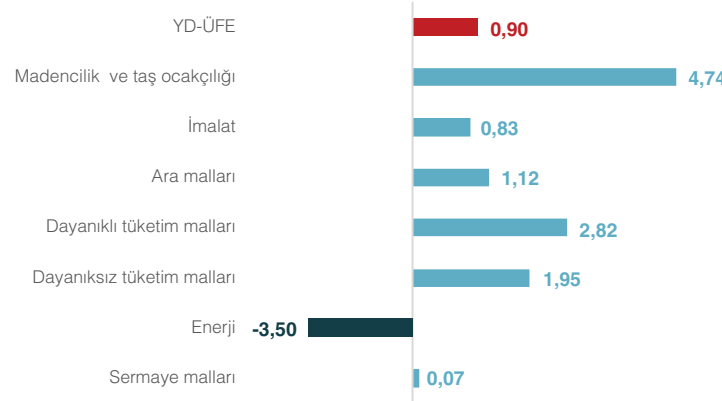


Kaynak: TÜİK

## “Enerjide Aylık %3,50 Oranında Azalış”

Sanayi sektörüne ilişkin aylık değişimlere bakıldığında, metal cevherlerinde %9,02, diğer mamul eşyalarda %7,81 oranında artış görüldü. Ana sanayi grupları incelendiğinde ise, madencilik ve taş ocakçılığı %4,74, dayanıklı tüketim mallarında %2,82 ve imalatla %0,83 artış kaydedildi. Enerjide ise %3,50 azalış gerçekleşti.

YD-ÜFE Aylık Değişim Oranları, Ekim 2025 (%)



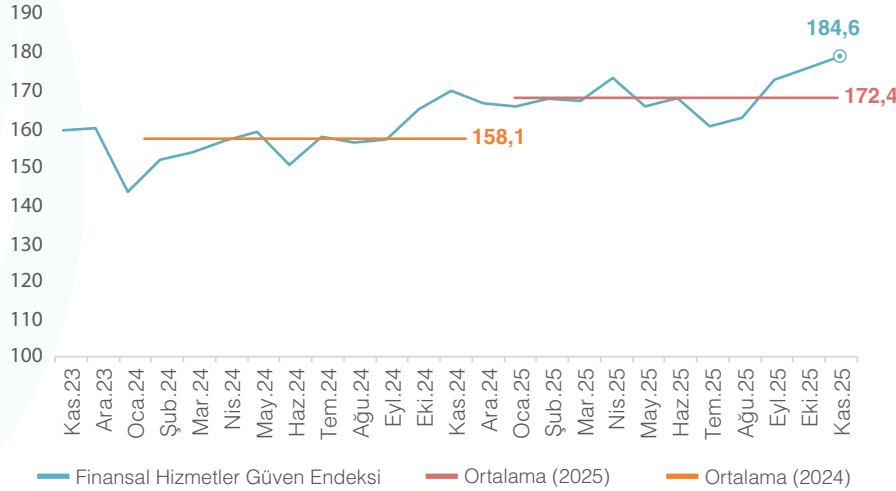
Kaynak: TÜİK



## “Finansal Hizmetler Güveninde Aylık 3,8 Puan Artış”

Finansal Hizmetler Güven Endeksi (FHGE) kasım ayında bir önceki aya göre 3,8 puan artarak 184,6 seviyesinde gerçekleşti. Böylece endeks, 2025 Ocak-Kasım ortalama değerinin (172,4) üzerinde kaydederek artış eğilimini sürdürdü. Endeksin alt kırılımları incelendiğinde, son üç aydaki hizmetlere olan talep ile gelecek üç aydaki hizmetlere olan talep beklentisi ve son üç aydaki iş durumu olmak üzere tüm alt endekslerin FHGE’yi artış yönünde etkilediği görüldü.

### Finansal Hizmetler Güven Endeksi



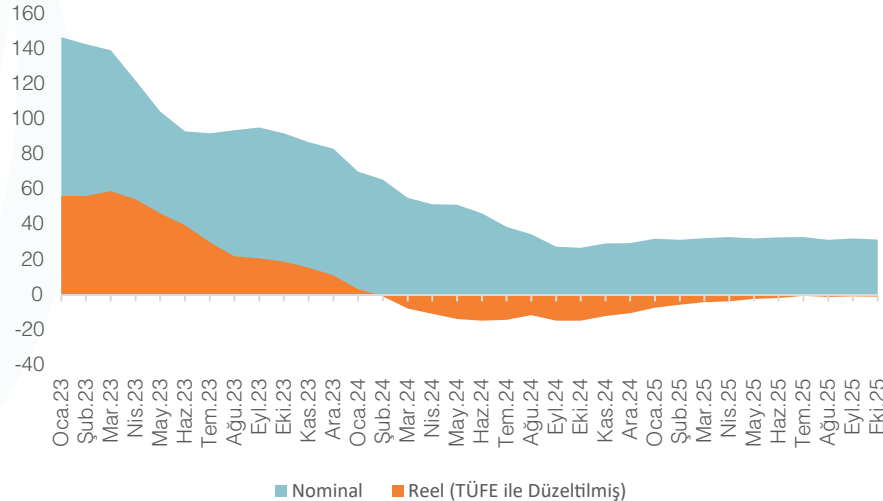
Kaynak: TCMB

## “Konut Fiyatlarında Reel Düşüş 21. Ayında”

Konut fiyat endeksi (KFE), ekim ayında bir önceki aya göre %1,6 bir önceki yılın aynı ayına göre nominal olarak %31,6 oranında arttı. TÜFE ile düzeltilmiş KFE'ye göre ise yıllık bazda konut fiyatları reel olarak %1,0 oranında geriledi. Bu durum, Şubat 2024'te başlayan konut fiyatlarındaki reel düşüş eğiliminin kesintisiz biçimde 21 aydır devam ettiğini gösteriyor.

İller bazında incelendiğinde, konut fiyatlarındaki yıllık nominal artış oranları İstanbul'da %32,4, Ankara'da %38,4 ve İzmir'de %30,7 olarak gerçekleşti. Ayrıca aylık bazda değişimler ise İstanbul'da %2,7, Ankara'da %1,0, İzmir'de %1,8 artış olarak kaydedildi.

Konut Fiyat Endeksi Yıllık Değişim Oranları (%)

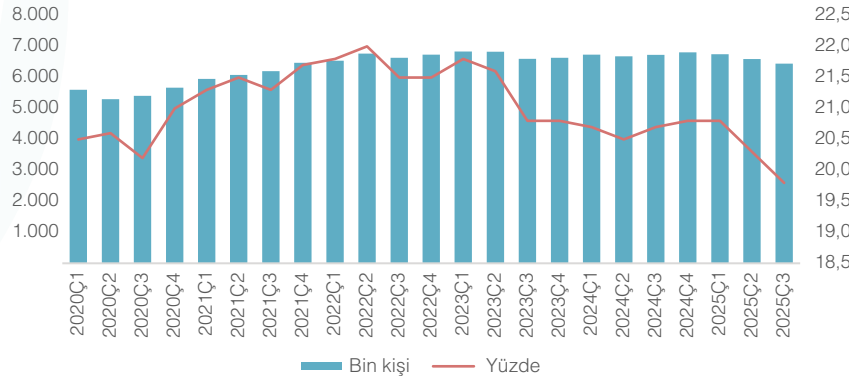


## “Sanayideki İstihdam Kaybı Sürüyor”

2025 yılı III. çeyrek işgücü istatistiklerine göre işsizlik oranı bir önceki çeyreğe göre değişim göstermeyerek %8,5 seviyesinde kaldı. Bir önceki çeyreğe göre tarım sektöründe 13 bin kişi, inşaat sektöründe 40 bin kişi, hizmet sektöründe 159 bin kişi artış gösterdi. Sanayi sektörü 147 bin kişi azalış kaydederek düşüş yaşayan tek sektör olmaya devam etti. İstihdam edilenlerin %14,0'ı tarım, %19,8'i sanayi, %7'si inşaat, %59,3'ü ise hizmet sektöründe yer aldı.

Sanayi sektöründe istihdam oranı 2024'ün ilk çeyreğinde %20,7, ikinci çeyrekte %20,5, üçüncü çeyrekte ise yeniden %20,7 seviyesinde gerçekleşti. Yılın son çeyreğinde oran %20,8 olurken sanayide istihdam edilen kişi sayısı 6 milyon 812 bin kişi olarak kaydedildi. 2025'in ilk çeyreğinde sanayi istihdam oranı %20,8, istihdam edilen kişi sayısı ise 6 milyon 751 bin oldu. İkinci çeyrekte oran %20,3'e, istihdam edilen kişi sayısı da 6 milyon 595 bine geriledi. Bu yılın üçüncü çeyrek rakamları sanayideki istihdam oranının %19,8; istihdam edilen kişi sayısının ise 6 milyon 448 bin seviyesine düştüğünü gösteriyor.

Sanayi Sektörü İstihdam Dağılımı\*



\*Veriler, mevsimsellikten arındırılmış olup, çeyreklik bazda 2020-2025 yıllarını kapsamaktadır.  
Kaynak: TÜİK

# “Üçüncü Çeyrekte İşgücü Girdi Endekslerinin Tüm Kalemlerinde Artış”

Yılın üçüncü çeyreğinde sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörlerini kapsayan toplam istihdam endeksi, yıllık bazda %1,2; çeyreklik bazda ise %0,3 oranında artış kaydetti. İlgili çeyrekte sektörel ayrıntılara bakıldığında inşaat sektöründe %2 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %0,7 oranında artış görülürken, sanayi sektöründe %1 oranında azalma yaşandı.

Çalışılan saat endeksi yıllık ve çeyreklik bazda %0,6 oranında artış gösterdi. Üçüncü çeyrekte inşaat sektöründe %4,3 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %0,5 oranında artış kaydedilirken sanayi sektöründe ise %0,7 oranında azalma meydana geldi.

İşgücü maliyetlerinin en dikkat çeken bileşeni ücretlerdeki yükseliş oldu. Brüt ücret-maaş endeksi yıllık bazda %40,3; çeyreklik bazda ise %6,5 oranında artış gösterdi. Bu çeyrekte inşaat %7,7, ticaret-hizmet sektörleri %7,3 ve sanayi %4,8 oranlarında yükseliş kaydetti.

Sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörlerini kapsayan saatlik kazanç endeksi, bir önceki yılın aynı dönemine göre %39,4; çeyreklik bazda ise %5,8 oranında artış gösterdi. Alt sektörlerde ticaret-hizmet %6,8, sanayi sektörü %5,6 ve inşaat sektöründe %3,2 oranında yükseliş kaydedildi.

## İşgücü Girdi ve Maliyeti Çeyreklik Değişim Oranları, III. Çeyrek 2025

| Gösterge                            | Takvim Etkilerinden Arındırılmış |                    | Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış |                       |
|-------------------------------------|----------------------------------|--------------------|--------------------------------------------|-----------------------|
|                                     | Endeks                           | Yıllık Değişim (%) | Endeks                                     | Çeyreklik Değişim (%) |
| İstihdam                            | 118,5                            | 1,2                | 116,6                                      | 0,3                   |
| Çalışılan Saat                      | 114,5                            | 0,6                | 112,5                                      | 0,6                   |
| Brüt Ücret-Maaş                     | 1.117,7                          | 40,3               | 1.123                                      | 6,5                   |
| Saatlik İşgücü Maliyeti             | 999,3                            | 39,4               | 1.021,9                                    | 5,8                   |
| Saatlik Kazanç                      | 978,9                            | 39,4               | 1.001,6                                    | 5,8                   |
| Saatlik Kazanç Dışı İşgücü Maliyeti | 1.115,3                          | 39,1               | 1.137,3                                    | 5,4                   |

# iTOSAM



**İSTANBUL TİCARET ODASI**  
**STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ**

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi



itosamkurumsal



[www.itosam.org.tr](http://www.itosam.org.tr)



İTOSAM